Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U001989

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 28-05-2026

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Інститут агроекології і природокористування НААН. Наказ № 20-ОД від 10.08.2026 р.

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Зубченко Владислав Віталійович
2. Vladyslav V. Zubchenko

Кваліфікація: 051

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7841-6725

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 051

Назва наукової спеціальності: Економіка

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 051 Економіка

Дата захисту: 17-07-2026

Спеціальність за освітою: Фінанси, банківська справа та страхування

Місце роботи здобувача: Інститут рибного господарства Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 04372342

Місцезнаходження: вул. Обухівська, Київ, 03164, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR: 04jrf5w40

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 14132

Повне найменування юридичної особи: Інститут агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 13722479

Місцезнаходження: вул. Метрологічна, Київ, 03143, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 13722479

Місцезнаходження: вул. Метрологічна, Київ, 03143, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 68.35.59, 06

Тема дисертації:

1. Удосконалення еколого-економічного механізму розвитку садівництва в Україні

2. Improving the ecological and economic mechanism for the development of horticulture in Ukraine

Реферат/анотація:

1. Дисертація присвячена дослідженню теоретико-методичних засад і практичних аспектів удосконалення еколого-економічного механізму розвитку садівництва в Україні. Політико-економічні чинники, глобальні кліматичні зміни, достатній рівень насиченості ринку традиційною плодово-ягідною продукцією, зростання попиту на органічну та екологічно безпечну продукцію садівництва зумовлюють доцільність диверсифікації діяльності підприємств агробізнесу шляхом розвитку садівництва, що крім економічного забезпечує ефекти в соціальних та екологічних площинах. У процесі дослідження з'ясовано, «еколого-економічний механізм розвитку садівництва» – сукупність взаємопов'язаних економічних інструментів, нормативно-правових норм, інституційних структур та управлінських рішень, спрямованих на досягнення синергії між економічною ефективністю галузі та екологічною стійкістю агроекосистем. Ґрунтується на трансформації екологічних викликів у економічні можливості, забезпечуючи довгострокову конкурентоспроможність галузі

через впровадження інноваційних ресурсо- та природоохоронних технологій. Ключовою умовою ефективності є формування ціннісного ланцюга, де екологічна вартість продукції визнається та оплачується споживачем на внутрішньому та міжнародному ринках. Запропоновано концептуальну схему еколого-економічного механізму розвитку садівництва, яка передбачає оцінювання результативності за трьома взаємопов'язаними групами показників (екологічними, економічними, соціальними). Доведено, що реалізація механізму здійснюється через синхронізацію економічних (цільове фінансування, податкові стимули), організаційних (державно-приватне партнерство, кластеризація) та технологічних (прецизійне землеробство, замкнуті цикли виробництва) інструментів. Сформовано логічну схему збалансованого розвитку садівництва та раціонального використання природних ресурсів, яка відображає методичні засади формування еколого-економічного механізму, що ґрунтується на поєднанні екологічних, економічних та організаційно-інноваційних інструментах управління природними ресурсами. Проаналізовано, що за період 2000–2023 рр. відбулося катастрофічне скорочення площ плодоносних насаджень майже вдвічі (від 378,0 до 187,1 тис. га), що свідчить про деградацію галузі, особливо у сфері зерняткових культур. Визначено, що основними виробниками продукції залишаються особисті селянські господарства (понад 70 % валового збору), тоді як частка суспільного сектору є низькою (15–20 %), що ускладнює технічну модернізацію. Виявлено значну диференціацію: найбільші втрати через бойові дії зазнали регіони Степу та Лісостепу (Херсонська, Донецька, Харківська області), тоді як Карпатський регіон (особливо Чернівецька область) та окремі області Полісся (Рівненська) продемонстрували відносну стійкість і навіть зростання обсягів виробництва завдяки сприятливим умовам та релокації бізнесу. Побудовано прогнозні моделі розвитку садівництва до 2035 р. З використанням методу найменших квадратів і розраховано коефіцієнти лінійної регресії та отримано моделі прогнозування виробництва, площ насаджень та урожайності плодово-ягідних культур. Встановлено, що незважаючи на тенденцію до скорочення площ насаджень (від 378 тис. га у 2000 р. до прогнозованих 54,19 тис. га у 2035 р.), завдяки підвищенню урожайності (від 3,84 т/га до 14,76 т/га) можлива відносна стабілізація обсягів виробництва на рівні 1900–2200 тис. т. Коефіцієнт детермінації (R^2 = 0,924) підтверджує високий рівень адекватності побудованої моделі. Запропоновано напрями ефективності й на основі проведеного аналізу обґрунтовано необхідність: впровадження інноваційних ресурсоощадних технологій (крапельне зрошення, мікрозрошення, біологічний захист рослин); державної підтримки малих господарств через часткове погашення кредитних ставок та розвиток інфраструктури зберігання (фруктосховища); створення асоціацій або кластерів, які об'єднують виробництво, переробку та збут; розширення площ органічних садів та ягідників як пріоритетного напряму для отримання конкурентних переваг на світовому ринку; диверсифікації виробництва у бік більш рентабельних культур (ягоди, горіхи) з одночасною модернізацією традиційних зерняткових насаджень. Розроблено концептуальну модель ефективного еколого-економічного механізму, яка ґрунтується на чотирьох ключових принципах (сталості, синергії, циклічності та інноваційності) та інтегрує три структурні компоненти (екологічну, економічну та інституційну складові). Доведено, що реалізація механізму через комплекс фіскальних, фінансових та інтелектуальних інструментів забезпечує перехід від екстенсивної до інтенсивної моделі розвитку, створюючи синергійний ефект, за якого інвестиції в ресурсоощадні технології окупаються за рахунок зниження витрат, підвищення якості продукції та довгострокової конкурентоспроможності.

2. The dissertation is devoted to the study of the theoretical and methodological foundations as well as practical aspects of improving the ecological and economic mechanism for the development of horticulture in Ukraine. Political and economic factors, global climate change, a sufficient level of saturation of the market with traditional fruit and berry products, and growing demand for organic and environmentally friendly horticultural products determine the feasibility of diversifying agricultural business activities through the development of horticulture, which, in addition to economic effects, also generates social and environmental benefits. The research defines the “ecological and economic mechanism for the development of horticulture” as a set of interrelated economic instruments, regulatory and legal norms, institutional structures, and managerial decisions aimed at achieving synergy between the economic efficiency of the sector and the environmental sustainability of agroecosystems. It is based on transforming environmental challenges into economic opportunities, ensuring the long-term

competitiveness of the sector through the introduction of innovative resource-saving and environmental protection technologies. A key condition of its effectiveness is the formation of a value chain in which the environmental value of products is recognized and paid for by consumers in both domestic and international markets. A conceptual framework of the ecological and economic mechanism for horticulture development has been proposed, providing for performance assessment based on three interrelated groups of indicators (environmental, economic, and social). It has been proven that the implementation of the mechanism is achieved through the synchronization of economic (targeted financing, tax incentives), organizational (public-private partnerships, clustering), and technological (precision farming, closed-loop production systems) instruments. A logical framework for balanced horticulture development and rational use of natural resources has been developed, reflecting methodological principles for forming an ecological and economic mechanism based on the integration of environmental, economic, and organizational-innovative tools for natural resource management. The analysis shows that during the period 2000–2023 there was a catastrophic reduction in the area of bearing orchards by almost half (from 378.0 to 187.1 thousand hectares), indicating sectoral degradation, particularly in pome fruit production. It has been determined that household farms remain the main producers (over 70% of total output), while the share of the corporate sector is low (15–20%), which hinders technical modernization. Significant regional differentiation has been identified: the greatest losses due to military actions were experienced in the Steppe and Forest-Steppe zones (Kherson, Donetsk, Kharkiv regions), whereas the Carpathian region (especially Chernivtsi region) and certain Polissia regions (Rivne region) demonstrated relative resilience and even production growth due to favorable conditions and business relocation. Forecast models for horticultural development until 2035 have been constructed using the least squares method, and linear regression coefficients have been calculated for predicting production, orchard area, and yield of fruit and berry crops. It has been established that despite a downward trend in orchard areas (from 378 thousand ha in 2000 to a projected 54.19 thousand ha in 2035), increased yields (from 3.84 t/ha to 14.76 t/ha) may ensure relative stabilization of production volumes at 1,900–2,200 thousand tons. The coefficient of determination ($R^2 = 0.924$) confirms a high level of model adequacy. Directions for improving efficiency have been proposed, substantiating the need for the introduction of innovative resource-saving technologies (drip irrigation, micro-irrigation, biological plant protection); state support for small farms through partial interest rate compensation and development of storage infrastructure (fruit storage facilities); creation of associations or clusters integrating production, processing, and marketing; expansion of organic orchards and berry plantations as a priority for gaining competitive advantages in the global market; and diversification toward more profitable crops (berries, nuts) alongside modernization of traditional pome fruit orchards.

Державний реєстраційний номер ДіР: 0124U001153 0121U109055

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Раціональне природокористування

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Зубченко В.В. Аспекти еколого-економічного механізму збалансованості розвитку садівництва в контексті екологічної безпеки. Збалансоване природокористування. 2022. № 4. С. 61–69. https://doi.org/10.33730/2310-4678.4.2022.275033
- 2. Височанська М.Я., Зубченко В.В. Еколого-економічні основи збалансованості розвитку садівництва України. Агроекологічний журнал. 2023. № 3. С. 18–29. https://doi.org/10.33730/2077-4893.3.2023.287760
- 3. Височанська М.Я., Зубченко В.В. Еколого-економічні аспекти вирощування нішевих культур сільськогосподарськими підприємствами. Збалансоване природокористування. 2024. № 1. С. 53– 59. https://doi.org/10.33730/2310-4678.1.2024.302623

- 4. Височанська М.Я., Зубченко В.В. Еколого-економічне моделювання збалансованого розвитку садівництва. Ефективна економіка. 2025. № 11. https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.11.40%20.
- 1. Vysochanska M., Zubchenko V., Koval A. Ecological and economic process of adaptation of berry cultivation in Ukraine. International Journal of Innovative Technologies in Economy. 2023. № 2(42). P. 1–8. https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/30062023/7996
- 1. Vysochanska M., Zubchenko V. Current state of development of horticulture in Ukraine. Економіка, облік, фінанси та право: стратегічні пріоритети розвитку в умовах глобалізації: збірник тез доповідей міжнар. наук.-практ. конф. (21 лютого 2023 м. Дрогобич). у 2 ч. Дрогобич: ЦФЕНД, 2023. Ч. 1. С. 44–46. URL: http://www.economics.in.ua/2023/03/21-01.html
- 2. Vysochanska M., Zubchenko V. Innovative development mechanism horticulture in Ukraine. Збалансоване природокористування: традиції, перспективи та інновації: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (18–19 травня 2023, м. Київ.). Київ: ДІА, 2023. С. 35–37
- 3. Zubchenko V. Organizational and economic principles of innovative development of horticulture. Формування інноваційних агротехнологій в умовах змін клімату для забезпечення сталого розвитку агропромислового комплексу України: збірник матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф.молодих вчених, присвяч. до Дня науки в Україні (18–19 травня 2023, м. Одеса). Одеса: Олді+, 2023. С. 149–151. URL: http://bit.ly/4dEc6La
- 4. Vysochanska M., Zubchenko V. Aspects of the investment mechanism for the development of horticulture. Інноваційні екологобезпечні технології рослинництва в умовах воєнного стану: матеріали ІІ Всеукр. наук.-практ. конф. (31 серпня 2023 м. Київ). Київ, 2023. С. 10–11. URL: https://agroeco.org.ua/vydannya/materiali-ii-vseukrainskoi-naukovo-praktichnoi-konferencii-innovacijni-ekologobezpechni-tehnologii-roslinnictva-v-umovah-voiennogo-stanu/
- 5. Zubchenko V. Economic mechanism of horticulture development. Екологічна і біологічна безпека в умовах війни: реалії України: збірник матеріалів наук.-практ. конф. (19–20 липня 2023 м. Київ). Ч. 1. Київ, 2023. С. 39–41. URL: https://www.agroeco.org.ua/wp-content/uploads/Publications/zbirnyky_conferentsii/zbirnik%20lipen%201.pdf
- 6. Височанська М.Я., Зубченко В.В. Інституціональні основи розвитку садівництва в Україні. Вклад молодих вчених у розбудову незалежності України: матеріали наук.-практ. конф. (23–24 серпня 2023, м. Київ). Київ: ДІА, 2023. С. 23–25. URL: https://agroeco.org.ua/vydannya/materiali-naukovo-praktichnoi-konferencii-vklad-molodih-vchenih-u-rozbudovu-nezalezhnosti-ukraini/
- 7. Височанська М.Я., Зубченко В.В. Роль інноваційно-економічних факторів розвитку садівництва. Продовольча та екологічна безпека України: проблеми та шляхи їх подолання: матеріали наук.-практ. конф. (12 жовтня, 2023, м. Київ). Київ: ДІА, 2023. С. 28–30. URL: https://drive.google.com/file/d/1yBIErzHTvSr07ekEi2Q6i6gF_Slw4U-Z/view
- 8. Височанська М.Я., Зубченко В.В. Еколого-економічні фактори розвитку садівництва. Інновації у сучасному агропромисловому виробництві: збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (21–22 вересня 2023, м. Одеса). Одеса, 2023. С. 82–86. URL: https://biotekhnika.od.ua/uk/diialnist/publikatsii/209-zbirnyk-materialiv-mnpk-innovatsiyi-u-suchasnomuahropromyslovomu-vyrobnytstvi
- 9. Височанська М.Я., Зубченко В.В. Перспективні напрями інвестиційного забезпечення щодо розвитку садівництва. Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: освіта – наука – виробництво: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (26 жовтня 2023, м. Біла Церква). Біла Церква: Білоцерківський НАУ. С. 70–72. URL: https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/tezy/zb_tez_ecol_26.10.23.pdf
- 10. Височанська М.Я., Зубченко В.В. Економічний механізм інноваційного розвитку виробництва продукції садівництва. Актуальні проблеми науки, освіти та суспільства: світові тенденції та регіональний аспект: матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф. ГО «ІЕЕЕД» (20 березня 2024, м. Луцьк). Луцьк: ФОП Мажула Ю.М., 2024. С. 45–47. URL: https://tinyurl.com/24vcbdsd

- 11. Височанська М.Я., Зубченко В.В. Компоненти ресурсного забезпечення інноваційного потенціалу садівництва. Аграрна освіта і наука: досягнення та перспективи розвитку. V Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченій видатним вченим Васильківському С.П. і Молоцькому М.Я. – засновникам наукової школи з селекції та насінництва пшениці і картоплі (28 березня 2024, м. Біла Церква). Біла Церква, 2024. С. 147–149. URL: https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/tezy/tezy_agrar_osvit_nauk_28.03.2024.pdf
- 12. Височанська М.Я., Зубченко В.В. Економічні аспекти вирощування нішевих культур сільськогосподарськими підприємствами. Наукові читання до 100-річчя від дня народження Філіп'єва Івана Давидовича – видатного вченого у галузі агрохімії та ґрунтознавства: матеріали наук.-практ. конф. присвяч. пам'яті доктора с.-г. наук, професора, Заслуженого діяча науки і техніки України ФІЛІП'ЄВА ІВАНА ДАВИДОВИЧА. Одеса: ІКОСГ НААН, 2024. С. 212–214. URL: https://bit.ly/4u12hNf
- 13. Vysochanska M., Zubchenko V. Conceptual provisions regarding the efficiency of the ecological and economic mechanism of horticulture development. Збалансоване природокористування: традиції, перспективи та інновації: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.. (17-18 жовтня 2024, м. Київ). Київ: ДІА, 2024. Ч. 1. С. 23–25. URL: https://agroeco.org.ua/vydannya/zbirnyky_konf/zbalansovane-prirodokoristuvannja-tradicii-perspektivi-ta-innovacii-chastina-1-materiali-mizhnarodnoi-naukovo-praktichnoi-konferencii/
- 14. Vysochanska M.Ya., Zubchenko V.V., Markovsky O.A. Innovative aspects of medicinal plant growing technologies. Лікарські рослини: традиції та перспективи досліджень: матеріали VII Міжнар. наук. конф. (25 березня 2025 м. Березоточа). ДСЛР ІАП НААН. Київ: ТОВ «Центр поліграфії «КОМПРИНТ», 2025. С. 79–81. https://doi.org/10.5281/zenodo.15240422
- 15. Височанська М.Я., Зубченко В.В. Аспекти державного регулювання розвитку галузі садівництва. Збалансоване природокористування: традиції, перспективи та інновації: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (15 травня 2025 м. Київ). Київ: ДІА, 2025. Ч. 1. С. 35–37. URL: https://agroeco.org.ua/novini/zbalansovane-prirodokoristuvannja-tradicii-perspektivi-ta-innovacii-chastina-1-materiali-mizhnarodnoi-naukovo-praktichnoi-konferencii-2/

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0124U001153 0121U109055

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Височанська Марія Ярославівна

2. Mariia Y. Vysochanska

Кваліфікація: д. е. н., с.д., 08.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2116-9991

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 13722479

Місцезнаходження: вул. Метрологічна, Київ, 03143, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Скрипчук Петро Михайлович
2. Petro M. Skrypchuk

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2835-4711

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет водного господарства та природокористування

Код за ЄДРПОУ: 02071116

Місцезнаходження: вул. Соборна, Рівне, Рівненський р-н., 33028, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мірзоєва Тетяна Володимирівна
2. Tetiana V. Mirzoieva

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0034-6138

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Боцула Олександр Іванович

2. Oleksandr I. Botsula

Кваліфікація: к. е. н., с.д., 08.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-7047-0102

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 13722479

Місцезнаходження: вул. Метрологічна, Київ, 03143, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гриник Ольга Іванівна

2. Olha I. Hrynyk

Кваліфікація: к. е. н., 08.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9606-3414

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 13722479

Місцезнаходження: вул. Метрологічна, Київ, 03143, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради — Мішенін Євген Васильович

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні — Мішенін Євген Васильович

Відповідальний за підготовку облікових документів — Гаврилюк Лілія В'ячеславівна

Реєстратор Юрченко Тетяна Анатоліївна

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності

Юрченко Тетяна Анатоліївна